

Alleen zó leef ik vrij, al is het eigenlijk alleen maar een illusie.

Mystiek van deze tijd, vrienden. O, ik weet het, de meeste mensen zoeken het een beetje anders. Natuurlijk. Maar, hoe kun je eigenlijk die andere vorm van mystiek begrijpen? Wanneer je ziet, wat er broeit en groeit in deze dagen, onder het mom misschien van politiek of van geloofsstrijd of van een praktische verwezenlijking van een ideaal. De mysticus is de mens, die droomt. De mysticus is de mens, die in een innerlijke, voor anderen onwezenlijke wereld, wegdoolt naar een vorm van geluk, naar een intense beleving van werkelijkheid of een diep en soms wannopig ondergaan van zichzelf.

Wat moet je denken van de jongeren, die LSD nemen, een "trip" maken? O, zeker, het zijn niet de gekste kanalen en er zijn grote bezwaren tegen, ik ben het allemaal met U eens. Maar sommigen doen het alleen maar, om in die trip iets te vinden van licht, van geluk, van een vrijheid, die nergens anders te vinden schijnt te zijn. Vlucht! Zeker. Maar ook mystieke beleving, het mystiek verbonden zijn met een totale wereld, het drijven in de zee van de mensheid, zonder dat er een scheiding bemerkt wordt.

En ook die anderen, die een kick zoeken. Hoevelen onder hen zoeken niet ergens een land van licht, een land van vrede? Een innerlijk land misschien, misschien ook een nieuwe werkelijkheid, die nooit zó zal kunnen bestaan. Zij zijn misschien wel de nieuwe mystici. Misschien zijn zij degenen wel, die vorm zullen geven aan het mystiek streven en zoeken van morgen. O, ik zeg niet, dat hun praktijken voort zullen duren. Dat is uiteindelijk ook niet gebeurd met de oude mystici. De oude magische gebruiken en de oude inwijdingen zijn eigenlijk allang vergeten en in plaats daarvan is een nieuwe methode gekomen, die wat zakelijker is en vol van symboliek misschien, maar die ergens toch in zich dezelfde vlucht zoekt. Die vlucht naar die hogere wereld, waarin je gelukkig kunt worden.

Ik zou willen stellen: mystici zijn degenen, die het onwezenlijke in zich wezenlijk maken en daarvoor in een voorstelling, die ze aan zichzelf ontleen, een vervulling vinden van hun wezen in een werkelijkheid, die ze niet beseffen.

Heeft iemand commentaar, zover?

x Ja. Vlucht is toch ook vaak gebondenheid?

- Vlucht. Zegt men. Maar is het altijd vlucht? Ik geloof, dat de meeste mensen ergens naar toe vluchten, niet ergens vandaan. Dat is heel vreemd. Het is de wonderlijke mystiek van de innerlijke mens, de mens, die wegvlucht, zoals in het gedichtje van de Dood van Ispahan: "Hoe komt het, dat ik in Uw tuin zoeven nog zag gaan, hem, die ik dezen avond reeds moet halen in het verre Ispahan." Het is een vluchten naar ons noodlot, omdat we niet begrijpen, dat het noodlot in onszelf zit.

En zeker, er zijn mensen, die wegvluchten voor de maatschappij en voor allehand begrippen en voor aansprakelijkheden en verantwoordelijkheden. Dat ben ik met u eens, ergens. Maar ze vluchten ergens naar toe, want je moet er iets voor in de plaats stellen. En dat, wat je ervoor in de plaats stelt, is een droombeeld. Het is niet een werkelijkheid, die buiten je kan bestaan. Maar het is gelijktijdig een emotie, een beleving, een innerlijk ondergaan in iets, waarvoor je geen woorden hebt. En dat is kenmerkend voor een mystieke beleving, wist U dat?

Nu, dan gaan we naar deel twee. Dan hebben we natuurlijk een hele hoop moderne mystiek. Denk maar eens aan de verschillende soorten Rozekruisers, die je hebt, de Goldkruizers erbij gerekend. Allemaal van die geheime inwijdingsleringen, allemaal van die wonderlijke zaken. En wat dat betreft, er zijn bepaalde neosofische loges, die ook wel degelijk volledig mystiek genoemd mogen worden. En dan heb ik het nog niet eens gehad over de maconnerie, waarin soms het zakenbelang toch wel erg domineert, dat geef ik toe, maar waarin diepe achtergronden bestaan vaak. Achtergronden van innerlijk beleven en innerlijk waar maken van iets, waarvoor je dan maar een formule kiest. En wat maakt het nu voor verschil uit, of ik spreek over de noodzaak, bewust de kringloop van het zijn te doorgaan, of dat ik spreek over de steen, die juist behouwen moet worden, opdat de Bouwheer tevreden zal zijn en hem zal plaatsen in zijn Tempel? Het zijn termen, woorden. Met woordenverkleed we eigenlijk de werkelijkheid, die in onszelf bestaat.

We geloven in een Licht! Waarom eigenlijk? Er zijn mensen, die geloven niet in een leven naude dood, maar ze geloven wél ergens aan een volmaakt geluk. En toch weten ze, dat volmaakt geluk niet kan bestaan, niet buiten je kan bestaan. Dat is volmaakt onbenaderbaar, onbereikbaar, en toch zijn ze er voortdurend mee bezig.

Laten we eens kijken, voor de aardigheid, hoe zich dat zo'n klein beetje afspeelt.

De mystici komen voort uit de esoterische scholingen. En deze esoterische scholingen bestaan al betrekkelijk vroeg. Die kunnen we al wel terugvinden plusminus twaalfduizend voor Christus, dus 14 a 15.000 jaar geleden. In deze scholen ging het om de innerlijke mens. En de innerlijke mens werd nog niet eens gezocht om zichzelf, om de zelfkennis, om het spiegelen aan de werkelijkheid, maar gewoon om de capaciteiten van dat ik te kunnen gebruiken. De esoterische school was een zelfontdekking, om zo het magisch, harmonisch vermogen te ontdekken, waarmee je de natuur kon regeren en als het ware anderen, die niet zo harmonisch waren, zou kunnen doorzien. En onder hen zijn er mensen geweest, die inwijdingen ondergingen, - meestal als gevolg van een roes, in die tijd - waarbij zij binnentraden in hele vreemde werelden, ze vreemde gestalten en goden zagen, waarin zich voor hen eigenlijk een compleet theaterstuk afspeelde, waarbij ze steeds verder moesten gaan, totdat ze op een ogenblik als het ware opgingen in een of andere zon, werden ondergedompeld in een licht en zichzelf vergetende een ogenblik gelukkig waren op een wijze, die niet omschrijfbaar is.

En ze hebben toen geprobeerd om dat gevoel, die gedachte, te binden aan hun wijsheid, aan esoterische en andere leringen. Er zijn scholen geweest, die dat voornamelijk magisch benaderden, er zijn scholen geweest, die dat langzaam maar zeker eigenlijk voornamelijk esoterisch-magisch benaderden. Goede voorbeelden daarvan vinden we b.v. in het oude Egypte, waar we zowel de school van Isis hebben als de school van Ra en ook in de groepering rond de Horusvereerders een soortgelijke school tot stand komt, die echter vaak "Het klooster van de opgaande Zon" genoemd werd.

In al die groepen gaat het om het zoeken naar het geheim van het leven. Het geheim van het leven is niet zo maar iets. Het geheim van het leven, dat is het magische woord, dat is het kosmische, alomvattende begrip. En, je kunt er later nog wat van terugvinden. Staat er niet geschreven over de zogenaamde Papyrus van Thoth: "Twee rollen zijn er. En hij, die de eerste rol gelezen heeft, hij zal de dieren doen genoorzamen aan zijn wet, de aarde doen leven op zijn bevel, hij zal de sterren doen stilstaan, zo hij dat wenst. Hij zal ziekte opleggen of dood, of genezen en tot leven roepen. Maar hij, die de tweede papyrus gelezen heeft en het machtige woord heeft kunnen begrijpen, vóór dat het hem vernietigde, voorwaar, op zijn woord zal de aarde te niet gaan en een nieuwe aarde geboren worden. Want hij neemt al weg en geeft al. Hij is De Kracht."

Een citaat, dat betrekkelijk oud is. Het is namelijk genomen uit een Griekse verhandeling, vrije vertaling van mij, die geschreven is, ik meen in de vierde eeuw een geheime vertaling door, als ik mij niet vergis, Maria de Jodin, de schuilnaam van een dame, die kabaliste, alchemiste en nog een hele hoop meer was.

Wanneer we gaan kijken naar het Oosten, dan vinden we ook iets dergelijks. We vinden de geheimen van wat men noemt "de Grote Geest". Een school daarvan heeft onder meer in de Kaukasus gezeten. En deze mensen gingen uit van het standpunt: wij zijn één deel van één grote geest. Wij zijn het leven, dat zichzelf aan zichzelf moet leren kennen. En wanneer ik in mijzelf terugkeer tot het leven, zo zal ik alle leven kennen, ik zal in alle leven opgaan, maar dan moet ik wel aanvaarden, wie en wat ik ben.

En daarmee hebben ze een stelling naar voren gebracht, die eeuwen lang, vele eeuwen lang is blijven bestaan. Het Christendom is gekomen en in het christendom hebben we dus de nieuwe duiding gekregen. De Rozekruisersmystiek b.v. voert zichzelf vaak terug tot de Syrener Simon. In andere gevallen probeert men zelfs - dat is een afwijkende groep - om duidelijk te maken, dat een der grote voormannen de Wandelende Jood is.

Het belangrijke van deze groepen is dus, dat ze proberen, om de werkelijkheid te vinden. En dat is doorgestaan tot deze tijd toe. Ik zou ze nu allemaal kunnen ontrafelen. De benadering van de alchemist, die gelooft, dat het innerlijk proces in het uiterlijk proces - in de werkplaats b.v. - weerspiegelt, opdat door de vereniging van deze beide het besef wordt opgewekt, waarbij in de geest al kan geschieden, wat in de werkplaats kan geschieden en omgekeerd: de werkplaats alles kan doen geboren worden, wat er in de geest bestaat. Dat zijn eenvoudig benaderingen geweest.

Kijk naar de moderne tijd. Ga daar staan voor de spiegel, maçon! 'n Vrijmetselaar zie ik dan. En Kijk! Kijk in de spiegel! Zie, wat er staat; tussen de zuilen. Maar begrijp dan ook, dat jij de derde zuil bent. Begrijp, dat jij een verbinding bent tussen hemel en aarde. Probeer dat besef in jezelf te vinden. Vindt uit jezelf het symbool van wat je moet zijn, vindt de kracht, die je moet zijn. Besef in jezelf, hoe de eenheid ~~ontstaat~~ ontstaat tussen je wezen en het grote geheel, waarvan je deel bent. Want dat is ook maçonniek. Dat hoort tot de vrijmetselarij.

Of misschien voelt U meer voor de kozekruisersoenadering. Trek U terug in Uw eigen stil vertrek, zorg, dat er geen licht binnervalt, zet de kaars voor de spiegel en zie naar Uzelven, totdat gebeseft, wat gezijt en wat ge geweest zijt en wat ge worden zult. Zie jezelf! Dat is het begin van alle mystiek. Omdat een mens, die niet met zichzelf geconfronteerd wordt, die alleen naar buiten toe leeft, eigenlijk alleen maar de speelbal is van machten, die hij soms denkt te begrijpen en die hij soms niet begrijpt. Maar de mens, die in zichzelf gaat, moet zichzelf leren kennen. En dan zie je niet alleen jezelf, maar je ontdekt in jezelf ook dit: je verandert! Elke mens verandert voortdurend, dag na dag, uur na uur. wat je nu bent, ben je bij het begin van deze zin nog niet geweest. Je bent veranderd. Besef, hoe je groeit, hoe het in je werkt, hoe voortdurend in je de totale vormgeving van het bestaan een nieuw aanzijn krijgt en hoe in dit aanzijn voortdurend duidelijker wordt, wat je zelf moet zijn, wanneer je open durft te staan voor je eigen wezen.

Dat is moderne mystiek, zeker. Het is de mystiek, waarbij je misschien kunt vechten over de vraag, op welke bladzijde de Bijbel opengeslagen moet liggen. waarbij je misschien kunt twisten over de vraag, of je nu één gezag hebt of dat er een algemene wijsheid is. Maar, de werkelijkheid voor een mysticus is en blijft de wonderlijke reis door het eigen ik. De mysticus gaat in zichzelf en in zichzelf treedt hij als het ware uit uit zijn stoffelijke wereld, zijn stoffelijke werkelijkheid. En juist omdat hij zichzelf wil kennen, wil beseffen, ziet hij zichzelf weerspiegeld in duizendeneen kleur. Hij gaat door de warrelingen van kleuren, hij gaat door de wervelstorm, de orkaan van licht, die rond hem woedt. En voortdurend moet hij zichzelf zeggen: Dit ben ik. En herhaalt hij ongewust de oude wijsheid, die al in het Sanskriet geschreven stond: Tat tvam asi! Dit zijt Gij! En hij beseft steeds meer: ik ben wel maar ik ben niet het slachtoffer van een wervelstorm, ik ben niet iets, wat midden door stormen van licht gaat. Ik ben licht van licht, ik ben beweging met de wervelstorm, ik ben totaliteit. Ik ben grenzeloos.

Het wonderlijke in deze dagen is, dat God daarbij eigenlijk wat minder te pas komt. Vroeger was God een soort toezierende voogd, de Vader, die buiten je stond en waar je naar toe wilde worstelen en die je dit alles deed beleven. Nù is het vaak eerder de God in onszelf, die we proberen te ontmoeten. En het is duidelijk, dat we daarmee werelden betreden, die voor anderen niet kunnen bestaan. De wereld, die de een beleeft id noot gelijk aan die van de ander. De kracht, die de een ervaart, is niet vergelijkbaar met hetgeen de ander ervaart. Er zijn voortdurend grenzen tussen ons, omdat het grenzen zijn van begrip. Elk vertaalt zijn innerlijk beleven, zijn innerlijke mogelijkheid naar eigen ervaringen. En wanneer de een zegt: Ik heb Jezus gezien! dan zegt de ander: ik heb de macht van het licht ontmoet! Wanneer de een zegt: ik ben ingegaan tot de hemelen! dan zegt de ander: ik heb het geluk gevonden, van een totale harmonie! Het zijn termen, termen, termen. Met woorden vervreemden we nog steeds de werkelijkheid, de werkelijkheid, die niet omschrijfbaar is en die juist daarom misschien voor de mysticus én voor elke mens of geest, die er mee in contact komt, zo overweldigend is.

Mystiek, ja, je kunt het overal vinden. Denk aan een Taillard du Chardin. Aan zijn poging om op zijn wijze duidelijk te maken vanuit zijn standpunt, waar de werkelijkheid ligt. Je kunt wat verder teruggaan. Je kunt denken aan degenen, die het meer rationeel hebben geprobeerd. Je kunt denken aan degenen, die het in de een of andere vorm van existentialisme hebben willen uitdrukken. Maar ergens op de achtergrond blijft de beleving, die werkelijkheid is.

Wij leven in een tijd - U in Uw wereld al zeer zeker - waarin grote spanningen zijn en waarin grote veranderingen onvermijdelijk worden. U leeft in een tijd, waarin de gespeletenheid tussen het innerlijke besef van het goede en de uiterlijke praxis steeds groter wordt. En steeds minder is daar de vergoedelijkende God, het vergoedelijkende gezag van de alwijze herders, waardoor je jezelf voor kunt houden, dat het goed is, omdat een ander het heeft gezegd. Steeds meer sta je tegenover jezelf.

Dat betekent, dat we niet voldoende hebben aan het mystiek beleven van b.v. een misoffer, in de katholieke kerk, wat ook een mystiek gebeuren is. Dat we niet genoeg hebben aan de neksendans, die anderen uitvoeren met aanroeping van de lichtende krachten of van de duistere zelfs. Of aan het herleven van oudere gebruiken, zoals sommige keltische gebruiken, die men weer in ere heeft willen herstellen. Want dat zijn uiterlijkheden. En in deze tijd is de strijd tussen uiterlijk en innerlijk te groot.

De moderne mystiek is een mystiek van zelfontmoeting. Het is een mystiek, waarin je jezelf zoekt te genezen van de gespeletenheid, waarin je gevangen bent.

Moderne mystiek is bovenal het zoeken naar een antwoord, dat niet gebonden is aan een dogma, een antwoord, dat niet gebonden is aan een bepaalde groep, aan een bepaalde kaste, aan een bepaalde hiërarchische verhouding. Maar die gebonden is aan dat enige ware, waaruit je leeft en waaruit je leven wilt. Moderne mystiek is het zoeken naar een verklaring voor de werkelijkheid.

Het is vaak wat wonderlijk, het is vaak half filosofisch, half speculatief, half waanzinnig, wat er naar voren komt. Wij leven op deze wereld, zo zegt men dan, omdat er in deze tijd een groot wonder moet gaan gebeuren en niemand weet, wat het wonder is. En het wonder is ook niet iets, wat je werkelijk verwacht. Of het is een mystieke gedacht, die bijna speels wordt geuit: "Klaas komt!" Waarom ook niet? Ergens komt: God. God is de enige, die de eenheid kan brengen. En of je hem nu Klaas noemt, of het Grote Licht, of de Bouwheer, of wat anders, wat maakt het voor verschil uit? Er moet een fusie ontstaan tussen deze vreemde, afwijkende wereld en de innerlijke geestelijke erkenning, de innerlijke noodzaak, de emotionele behoefte aan een eenheid en een verbondenheid, waarin je niet alleen zeker bent, maar waarin je bovenal wáár kunt zijn.

Moderne mystiek! Het is eigenlijk maar een woord. Wanneer iemand begint te verklaren, hoe de materie in elkaar zit en hij gaat verder in zijn interpolaties, dan wetenschappelijk aanvaardbaar is, dan noemt men hem een filosoof, wanneer hij zegt, dat het 'misschien' zo is. En als hij zegt, dát het zo is, dan noemt men hem een mysticus, omdat hij innerlijk doordringt in werelden en misschien gelijk heeft, maar oncontroleerbaar.

Mystiek, lieve vrienden, mystiek, dat is de innerlijke zekerheid, die in de plaats treedt van de uiterlijke onzekerheden, maar die helaas de kracht in de mens nog niet gewint, om ook uiterlijk een eenheid en zekerheid te geven, zodat hij werkelijk in zichzelf kan geloven, zonder uitzondering, zonder voorbehoud.

Moderne mystiek is zoiets als het oude rollenspel bij de inwijdingen, onder meer te Eleusis. Het is het uitbeelden van de strijd tussen goden en demonen. Het is het uitbeelden van de worstelende gang van de held tot halfgod. Het is de rijpe intocht van een Dionisos, omgeven door alle tekenen van weelde en leven, die gelijktijdig aankondigt, dat het sterven weer nabij is. Het is een rollenspel. Het rollenspel van de maçons, wanneer zij elkaar hun meningen voorleggen en ernstig passen en meten, om te weten, of er iets in zit van waarheid, waardoor hun eigen wezen beter aan hun ideaal en norm kan beantwoorden. Een rollenspel, wanneer in de tempeldienst de ritens worden volvoerd, elk voor zich geladen van symboliek en van betekenissen en toch een mens in die uiterlijkheid, die eerlijk bezien, een vertoning blijft, innerlijk iets beleeft en iets verder gaat. Dat je ergens een siddering in jezelf ervaart en je even afvraagt: is dit nu 'het'? Simpel een beleving van mystiek.

Mystiek? Ja, wat moet je er van zeggen? Elke mens is ergens een beetje een mysticus. Churchill was een mysticus. Hij geloofde in de mystiek van de zelfrechtvaardiging met alle middelen. Hitler was een mysticus. Hij geloofde in de zelfverheffing door het oproepen van krachten, die ergens in de oerwereld verborgen lagen en door de mens weer tot uiting zouden komen. En daar was Stalin, de oude Georgier. Angstig een beetje, op het schizofrene af. Die nog maar één geloof had: dat hij, en alleen hij de juiste en ware erfgenaam was van Marx. En dat hij, door zijn stempel te zetten op de wereld, een onsterfelijkheid zou kunnen verwerven, die in zijn denken na den dood niet zou kunnen bestaan, maar in de harten van de mensen zou kunnen voortleven. Zo heeft ieder zijn eigen mystiek.

Is de mystiek misschien ook van een Den Uyl, die gelooft in de macht, die belangrijk is voor het goede en daardoor zijn geloof vaak opoffert aan het verwerven van de macht, zonder te begrijpen, wat hij doet.

Mystiek! Het zijn de eigenaardige bewegingen van al die grote conventies van allehand belangrijke personen, waarbij de belangrijke figuren zich bewegen als de planeten en hun satellieten om hen heendansen als waanzinnig geworden manen Daimos en Phobos, die hun richting verloren hebben. Mystiek! Geloof U werkelijk, dat hun woorden vrede kunnen brengen. Geloof U werkelijk, dat recht geboren kan worden uit datgene, wat enkelen besluiten dat goed is voor allen? Geloof U werkelijk, dat menselijkheid kan worden aangeleerd door het milieu te veranderen? Geloof U dat werkelijk? Kom nou. Mystiek.

Maar in jezelf weet U, dat er een ideale mens moet zijn, een ideale wereld. In jezelf wéét je, dat er een verbondenheid bestaat, bestaan móet, wil de mensheid niet te gronde gaan, waarbij niets meer belangrijk is buiten het menszijn met de mensen. En ergens in jezelf voel je, dat dat méér is dan jezelf bent, ergens, al weet je de termen misschien niet te vinden, voel je je deel van een onmetelijke mens, een

Rode Adam, die, zoekend naar zijn eigen gestalte, een eenheid moet vinden om weer voor God te kunnen treden. Dat is het drama in de moderne mystiek. We weten niet meer, dat we eerst trouw moeten zijn aan onszelf voordat we trouw kunnen zijn aan de wereld. We weten niet meer, dat je éérs en vooral waardig moet zijn ten aanzien van je innerlijk begrip van leven en hoogheid vóór datgeen, wat je naar buiten toe doet, aan de beurt komt en beschouwd kan worden naar zijn nut en belangrijkheid.

Een verwarde wereld, waarin materiele zaken, waarin papieren besluiten maar al te vaak de plaats moeten innemen van het innerlijk gevoel van eenheid en van gerechtigheid. En ik vergis me niét: gerechtigheid! Gerechtigheid is immers de weg, die we moeten volgen, wanneer we dat grote, dat in ons bestaat, ooit willen benaderen. Wanneer je tegen jezelf moet zeggen: ik wéét het niet, mag ik het doen, mag ik het niet doen? dan staat er een muur tussen jou en de God, die je zoekt. Dan is er een muur verschenen tussen jou en die eenheid met de mensheid, die je begeert. Dan is je droom een droom geworden, besloten in de wannoop van iemand, die niet kán.

Gerechtigheid betekent: in jezelf het recht van het leven beseffen, waarderen en waar maken. Gerechtigheid betekent: de gelijkheid beseffen, die bestaat tussen jou en al het andere, het vinden van de band, die je verenigt met het leven, zonder ooit éérs aan jezelf te denken of eerst aan een ander, maar steeds te denken aan ál, omdat de werkelijkheid van eenheid tot uiting moet komen.

Vrienden, dat is het drama van deze tijd.

Je kunt zeggen: ik geloof in een God. En ik voor mij, ik zeg dat: ik geloof in een God. Ik weet, dat het leven méér is dan het haastig tellen van dagen, totdat de dood komt, met het graf een mijlpaal schijnt te stellen, zeggende: hier is een mens geëindigd. Ik geloof in een eeuwigheid, die ik ken. Ik geloof in een onmetelijke kracht en ik geloof in de mogelijkheid van het wonder. Ik geloof in de beperktheid van het menselijk weten en denken temidden van een oneindigheid van nog niet geweten feiten en wetten en krachten. En in mijzelf voel ik een eenheid met die dingen, met al dat onzegbare, dat niet verklaarbare. Ik beleef het, ik associeer, ik geef er misschien een beeld en een vorm aan, ik probeer het uit te drukken in een emotie. Ik geloof aan God. Maar U hoeft niet te geloven aan God. Dat is Uw zaak, niet de mijne. In mij heet het Licht: God. Hoe heet het in U? Broederschap? Vrijheid? Liefde? Menselijkheid? Wat geeft het, hoe we de kracht benoemen, mits ze in ons bestaat, mits ze in onze dromen een werkelijkheid wordt, die ons één maakt uit de verdeeldheid, waarin we leven.

Dat is misschien een beetje rhetoriek ook, als ik het zo zeg. Maar hoe kun je het onzegbare uitdrukken, wanneer je het niet probeert te doen door een emotie die in de plaats treedt van een volledige zinvolle en exacte beschrijving, die onmogelijk is?

U hebt gisteren Uw doden herdacht. Herdacht hebt U de honger, het geweld van mensen, die dachten méér te zijn dan andere mensen, de wreedheid van hen, die menen, zich ten koste van alles te moeten verdedigen; en de onbeheerstheid van hen, die zich niet afvragen, wat de prijs is, die anderen moeten betalen voor hetgeen zij doen. U hebt het herdacht.

Misschien hebt U vandaag niet alleen gedacht aan de bevrijding van Nederland, het Oranjezonnetje en al wat er bij hoort, maar misschien ook aan de leeglopende kampen van Sobibor, van Auschwitz en al die andere. En U hebt gezegd: hoe goed is het geweest, dat wij hebben gewonnen. Wij'. Wie is wij? Zij die snikkend, aarzelend, kotsend van walging misschien zelfs, die kampen hebben opengegooid en die mensen ontruimd, zijn ze zoveel anders dan hun broeders, ~~die~~ hun land- en rasgenoten, die dergelijke kampen elders hebben opgericht? Zijn er vandaag de dag geen kampen meer?

Bevrijding. Bevrijding is een continu proces. Maar hoe kun je vrij worden, als je niet in jezelf vrij bent? Je kúnt de wereld niet veranderen. Kunt U veranderen, wat er op dit ogenblik gebeurt in Zuid-Azië? Kunt U veranderen, wat er gebeurt op het ogenblik aan gevangenen in vele landen van de wereld? Kunt U veranderen, wat hier of daar de PIDE of hoe ze zich noemen, aanrichten? Kunt U het veranderen? Hebt U die macht? O, U droomt misschien, dat het mogelijk is. U verheft Uw stem, maar daar blijft het bij. U stuurt een deken en wat melkpoeder en de mensen blijven dromen. Dat is de werkelijkheid.

Maar misschien is er iets anders. Misschien is er die bevrijding in jezelf. Misschien is er die vrijheid, die je vinden kunt, wanneer je in jezelf een zodanige kracht en een zodanig licht ontmoet, dat je zeggen kunt: dit is mijn waarheid en die lééf ik, koste mij, wat het mij koste!

Geen ander zal ik kruisigen. Maar wanneer ik zelf tot het kruis moet gaan het zij zo. Dit is het Licht, dit is de waarheid. Dit ben ik! Ik zoek niet mijzelf in uiterlijkheden, mijn eigen belang in datgene, wat rond mij is, wat ván mij is, wat mij belast. Ik zoek mijzelf in het licht, dat ik ben, de kracht, die ik ben. En vrij wordende in dat licht en in die kracht zal ik ze uitdrukken in al wat ik ben, in al wat ik doe, onverschillig, wat dat betekent. Dat is de enige bevrijding. Bevrijding van mensen. Vrijheid. De mens preekt een vrijheid.

De mens preekt een vrijheid. Ze gaat in 't rood gekleed
 In 't rood van mensenbloed.
 En toch bejubelt men haar steeds,
 Noemt haar het hoogste goed.
 Omdat een elk zijn vrijheid zoekt
 En niet eens verstaat
 Of wat hij vrijheid heeft genoemd
 Een ander treft en kerft en doodt
 Totdat hij onder gaat.

Zo, dan ben ik geëindigd, waar ik begonnen ben. Met een paar woorden, die een emotie uitdrukken, een gedachte uitdrukken.

Vrienden, dan geloof ik, dat we hiermee de inleiding kunnen afsluiten. Misschien heeft die niet alles gebracht, wat U er van verwacht hebt. Ik zou dat kunnen begrijpen. Misschien ook heeft het U ergens getroffen, hebt U Uzelf afgevraagd: wat is dit eigenlijk? Laat mij U dit zeggen: Wanneer je je afvraagt: wat is dit eigenlijk? en je vraagt je af: wat ben ik eigenlijk? dan begint de mystiek. Tot straks.

D I S C U S S I E

Zo vrienden,

Laten we nu eens kijken, wat er allemaal aan vragen en commentaren naar voren kwam. U weet het, als ik het antwoord niet weet, zeg ik het ook rustig. Op persoonlijke vragen krijgt U geen antwoord, dat mag ik er ook wel even bij vertellen. Mag ik eerst beginnen met de schriftelijke vragen?

x. Wie was Myrddin of Mardzin? Is dit dezelfde persoon als Merlijn? Waar is deze persoon nu? Hoe manifesteert hij zich? Wat is zijn taak op dit moment? Wat zijn zijn capaciteiten?

- Ik kan U geen volledige inlichting geven. Maar Merlin is dus een niet-bestaande persoonlijkheid. Merlin was de tovenaars aan het hof van Koning Arthur, zoals U waarschijnlijk weet en werd voorgesteld als een wijze. Hij is in feite ontleend - in de oude legende, de bardenlegende dus - aan een persoon, die Marlden heette en inderdaad een soort kluizenaar en wijze was, een afstammeling zou ik zeggen, van de Druïden. Of de persoon, waarop U doelt, identiek is daarmee, kan ik U tot mijn spijt niet zeggen. En dat betekent, dat ik ook ten aanzien van diens capaciteiten hier geen oordeel durf te vormen. Is dit voldoende?

x. Moeten visioenen en audities tot de mystiek gerekend worden?

- Op zichzelf geloof ik niet. Wanneer je een visioen krijgt of hebt, wil dat over het algemeen zeggen, dat je dus ergens buiten je normale tijdslijn komt te staan en dingen waarneemt, die al dan niet tot je eigen wereld kunnen behoren. Dit is gewoon een waarneming van geestelijke waarden. En het is ook duidelijk, dat een mens, die nu eenmaal associatief denkt, alles zal proberen te vertalen in termen, die voor hem aanvaardbaar zijn. En dat betekent, dat hij vaak symbolen hanteert en zo. Wanneer je dus zegt: is het visioen op zichzelf mystiek, dan zou ik zeggen: nee. Het is niet mystiek, het is gewoon een functie van het ego, die bij een hoop mensen niet bewust beleefd wordt. Maar, wanneer het visioen nu gepaard gaat met een gevoelsbeleving, dan kun je vaak op grond van die gevoelsbeleving waarden van het visioen terugvinden en daarin als het ware zélf gaan werken. Dus in jezelf een nieuwe werkelijkheid ermee ontdekken. En op het ogenblik, dat dát gepaard gaat met een gevoel van gebonden zijn met andere werelden of misschien hogere persoonlijkheden, dan zou ik het wél mystiek willen noemen.

(Hetzelfde geldt voor)

Hetzelfde geldt voor wat U noemt 'auditie' - ik neem aan, dat U bedoelt: auditieve waarneming, of ook wel, een beetje lelijker woord ervoor: helderhoorendheid. Wanneer wij iets horen, dan kan dat gewoon telepathie zijn. Wij zijn namelijk geneigd, om alle woorden, die ons van ouitenaf bereiken, om te zetten op grond van auditieve reminiscenties, dus een herinnering, die in het klankcentrum eigenlijk zit van het geheugen en die wordt dan gebruikt om je de illusie te geven, dat je hoort. In feite ontvang je dus de prikkel op een andere manier. Wanneer dat gebeurt, dan is dat al weer een vorm van sensitiviteit, die waarneming hangt dus samen met je eigen toestand, eigen emotionele geladenheid op dat ogenblik, je gevoeligheid voor bepaalde impulsen, de ontwikkeling van het ego soms. In bepaalde gevallen ook het al of niet open zijn van chakrums, dat kan er ook een rol bij spelen. Dus ik zou zeggen: nee, op zichzelf weer niet. Maar, op het ogenblik, dat een dergelijke stem voor mij een mentor wordt, die mij tot innerlijke beleving van hogere waarden voert, dan zou ik zeggen: ja, dan is die beleving in zichzelf mystiek, maar de auditieve hallucinatie, zoals je het eigenlijk zoudt moeten noemen is dit in wezen niet.

x Dank U wel. In verband met die visioenen dacht ik met name aan Niklaus von der Flume(?), die een visioen had in de vorm van een mandala en daar nogal emotioneel over bewogen raakte

- Ja, het feit, dat je dat ziet dus als een mandala, dus als, zeg maar, een beeldsamenstelling met symboolbezinningswaarde, dan heb je dus te maken met het vertalen van iets, omdat je er, ófwel geen associaties voor hebt, óf, wat ook mogelijk is, omdat je de reële associatie niet zoudt kunnen aanvaarden. Misschien omdat ze met je zelf samenhangt of omdat ze een beeld omvat van je wereld van de kosmos, dat om geloofs- of andere redenen voor jou niet aanvaardbaar is. Dus dat is hier wel een feit: de emotie op zichzelf brengt dan een mystieke beleving. Zeker in de persoon, die U noemde, was sprake van mystiek, de man was een mysticus. Maar of je nu het visioen op zichzelf als een mystiek iets kunt beschouwen, dan geloof ik, dat je hier nee moet zeggen. Je moet zeggen: de mandala op zichzelf is gewoon een symboolvertaling van hogere of eeuwigheidswaarde, die pas betekenis krijgt, wanneer we dóór de mandala komen tot de beleving ervan en de beleving ervan dát is het mystieke.

x Jaja. En die Jung, archetypen noemt, zal ik maar zeggen.

- Ja, houdt me ten goede. Of je dat nu kunt herleiden tot archetypos of de oervormen, zoals men elders zegt, die ontstaan doordat het eeuwig in zich trillend goddelijk licht, weerkaatst door de Maagd, buiten zich zich weerspiegelt in vormen van het geheel en zo de oermens enz. schept - dat kun je namelijk ook doen. Kijk, dat is nu weer een poging om iets te verklaren, wat onverklaarbaar is. En ik geloof danook, dat je de archetypos, zoals Jung ze hanteert, ergens toch moet zien als een rationalisatie van iets en niet zonder meer als een constatering van iets.

x Moet mystiek noodzakelijkerwijs als een onderdeel van de religie beschouwd worden?

- Ja, dat is eigenlijk al beantwoord. Maar ik zou dit willen zeggen: Een religie op zichzelf is wat anders dan een geloof. Een religie is namelijk de institutionalisering van een geloof, waarbij het gelijktijdig van zijn eigen ontwikkelingsmogelijkheden wordt ontdaan en wordt vastgelegd in een dogmatisch geheel. En nu is het natuurlijk zo, dat juist, wanneer je in een religieuze opvatting gevangen zit, dat je er eigenlijk uit wilt breken, wanneer je de waarde van het geloof beleeft. EN dan heb je dus in het geloof een enorme stuwkracht, die je voert tót mystieke beleving. Maar we weten, dat soortgelijke dingen toch ook gebeuren bij gewone filosofieën, die dus geen godsdienstige waarde hebben en die niet direct zelfs met God in contact behóeven te staan. Wanneer we denken aan de redenaars, die vooral de Stoa van Athene voortbracht: men noemde hen filosofen. Maar in de wijze, waarop ze hun verklaringen zochten waren ze ook heel vaak mystici. Met woorden overigens meer dan met daden. Deze mensen brachten wijsheid verbaal naar buiten, om daardoor iets zeer smakelijks op kosten van een ander naar binnen te kunnen werken, compleet met fluitspelers en luitspeelsters en vrouwenkransen en al, wat er verder bijhoorde tot zelfs de sneeuwgekoelde wijn, als het even mogelijk was. Maar goed, dat voert me te ver misschien. Ik dacht, dat de vraag beantwoord was.

x Heidegger's kritiek op de mystiek, in de ruimste zin van het woord, is, dát deze leidt tót "Seinsvergeessenheit" en dat men afgesloten raakt van "Seinsgeschick". Graag commentaar.

Ja, ik vind dat, eerlijk gezegd, de poging van een filosoof, om de ik-filosofie, die voor hem zelf betekenisvol is, als het ware te verheffen boven andere benaderingen van hetzelfde. Als je dat ook hoort, hè: 'Seinsgeschick'. Dat doet me altijd denken aan de man, die een boek moest schrijven over de olifant, hè? De Fransman schreef dus "Het laefdeleven van de olifant", en de Duitser schreef toen onmiddellijk: "Einführung zur Wirkungsgeschichte des Elefanten, sein Liebesleben, seine Umgebung und seinem Geschick im ganzen Welt besehen gegen die Möglichkeit des Tierlebens in seiner Entwicklung". Ja, dat was dan alleen de hoofdtitel, daar waren nog twee ondertitels bij. Wat misschien een melig grapje is, ergens, maar ik bedoel er toch wel iets mee te zeggen. Kijk eens, "Seinsgeschick" dat is eigenlijk te vertalen met "karma". En wanneer je zegt, dat de mystiek een mens verwijderd van datgene, wat hij is en daardoor ondergaat, dan zeg ik, dat je dwaas bent. Want, wat is mystiek anders dan het innerlijk beleven van hogere waarden waardoor datgene, wat je ondergaat een andere valuatie krijgt, dus de betekenis van "Geschick" verandert voor het ego, zonder dat dat verandert. En het ik, met het gehele bestaan, wordt door de mystiek alleen, ik zou haast zeggen, méér-dimensionaal beleefbaar gemaakt en dus van beperkingen ontdaan, die in de meer rationele benadering altijd het ik zullen blijven begrenzen en daarmee gelijktijdig een onvolledigheid en onbevredigdheid geven. Het is maar, hoe je het benadert. Trouwens, Heidegger heeft nog wel meer eigenaardige uitspraken gedaan, moet U maar eens goed nalezen. Maar interessant is hij wel. Zullen we verder gaan?

x Bestaat er een theïstische basis voor alle hogere vormen van mystiek, zoals Rudolf Otto in "Das Heilige" beweert?

- Ergens geloof ik wel. Ik geloof namelijk, dat wanneer je zegt "Theïsme", dus een Godsbesef, een Godserkenning eigenlijk, dat je dan niet uit moet gaan van de mondelinge belijdenis van God. En, wanneer je dat dus accepteert, dan zeg je: ja, wanneer ik kom tot het voor mij onbegrensde, dan ontmoet ik toch iets. Of ik het nu Licht noem of Oerkracht, of alleen Zijnsbasis - Seinsgrund noemt men het zelfs - (we hadden niet met dat Duits moeten beginnen, nu zit ik ook opeens met al die rotwoorden). Dan zeg je: ja, dat is eigenlijk "het Onbegrensde" en het onbegrensde dat is eigenlijk hetgeen wij, misschien te sterk gepersonifieerd, aanduiden met God. Ik geloof dus wel, dat in elke mystiek ~~xxx~~ theïsme aanwezig is. En dat een mystiek, waarin de vergoddelijking van iets, dat gelijktijdig onbegrensd lijkt, niet plaatsvindt, geen echte mystiek is. Maar dan moeten we niet vergeten, dat er dus ook een mystiek bestaat van b.v. het Maoïsme, het Marxisme, waarbij dus een eigenschaps-toeschrijving aan de mensheid, een ontwikkelingstoeschrijving de plaats inneemt van de godheid, omdat ze eveneens als onbegrensbare en onbegrensd beleefd wordt. En dan neemt het de plaats in van een godheid. Het is dus een andere stoffelijke omschrijving van iets, wat je misschien toch wel als een godsbegrip eigenlijk aan kunt duiden. En daarom ben ik geneigd, hier ja op te zeggen.

x De hermetici zeggen, dat voor de mystieke werkzaamheid enerzijds eigen inzet nodig is (ascese, meditatie) en anderzijds de hulp van Gods genade, omdat een onvoorwaardelijk en oneindig gevolg nooit teweeggebracht ~~xxx~~ wordt door een eindige oorzaak. Graag commentaar.

- Dat laatste is natuurlijk wel juist. Maar mag ik even dan herinneren aan de Tabula Smaragdina, die, om het kort te vatten zegt: Zo boven, zo beneden, zo beneden, zo boven. Met andere woorden, het geheel van de Schepping is, hermetisch gezien, niets anders dan een weerkaatsing van het totaal, dat in God is bevat. En filosofisch krijg je daardoor dan ook bij de latere hermetici vaak onder meer mede tot uiting komt de vraag: Leven wij, of droomt God ons zijn? Dus, ik zou hier willen zeggen: Wanneer je zegt: ascese, dan zeg je dus 'onthouding'. Maar wat is onthouding? Onthouding is beheersing. Beheersing heb je inderdaad nodig, omdat een mens, die zichzelf niet beheerst, anders de oneindigheden, die hij in zich beleefd, niet verdragen kan, en dus niet terug kan keren tot zijn oude vorm. Dat zit er dus heel sterk in.

Ik zou verder willen zeggen: je hebt natuurlijk je eigen werken nodig. Maar wat is je eigen werken eigenlijk anders - dat klinkt misschien een beetje vreemd - dan een je afstemmen op iets, wat wel bestaat, maar wat nog niet gemanifesteerd is. Dus ook dit, ja, werken is noodzakelijk, maar ik geloof, dat wij niet iets nieuws kunnen worden. We kunnen ons alleen beter bewust worden van iets, wat is. Ook, wanneer de uiting, waarin het zich voor ons openbaart, voor ons nieuw is.

En dan, ten laatste, de goddelijke genade eigenlijk, hè?

Nu zou ik hier een klein commentaar aan willen verbinden, als U het niet erg vindt. U bent allen waarschijnlijk op de hoogte van het feit, dat onder de naam van Hermes en Hermes-Thoth onmogelijk veel werken zijn geschreven en dat tenminste een 400-tal, in totaal zijn het er meer dan 2000 die hij nooit in zijn eigen leven had kunnen schrijven, als hij mens was geweest, maar hij is gelukkig een figuur geweest waarin vele schrijvers zich geprojecteerd hebben. Toen dus het christendom domineerde - en dat was eigenlijk, nadat Byzantium het christendom tot staatsgodsdienst had verheven - toen was het niet meer mogelijk om een benadering te kiezen, die buiten het geloof om ging. En daarom werd "god's genade" gesteld, terwijl men in de oudste hermetische geschriften dit niet tegen komt, maar daarvoor in de plaats staat: "het ontvangen van het Licht". En, ontvangen van het Licht, dat kun je natuurlijk als een soort genade gaan uitleggen, wat men ook gedaan heeft, maar je kunt het ook beschouwen als een openstaan. "Hij, die de ogen opent, ontvangt het Licht." Het is een openen van je besef. En als zodanig is het bedoeld geweest. Later heeft men dit dus in christelijke termen gegoten en aangezien het, zoals U waarschijnlijk bekend zal zijn, het tot praktisch in de zestiende eeuw heel erg gevaarlijk was om je bezig te houden met allehand mystieke en geheime en occulte zaken, wanneer die niet onmiddellijk met God in verband werden gebracht, heeft men de formuleringen dus zó gekozen, dat ze kerkelijk aanvaardbaar zouden zijn.

Om U een leuk voorbeeld te geven: in de vierde eeuw na Christus heeft een, in Griekenland wonende alchimist van gemengde afstamming - hij had namelijk een egyptische grootmoeder en een romeinse grootvader - een viertal werken geschreven over de alchemie, die hij helemaal baseerde op de heilige schrift. Om zó te bewijzen, dat alchemie in zichzelf - ze werd toen overigens nog geen alchemie genoemd - en ook bepaalde vormen van gnosticisme direct voortkwamen uit de Bijbel en de goddelijke openbaringen. Het is hem niet gelukt, maar hij was zo vroom, dat ze hem alleen veroordeeld hebben om zijn boekwerken te verbranden en deze lering af te zweren. En verder is hij er met wat vestingstraf afgekomen, of zo iets, wat er toen voor in de plaats kwam. Ik vertel U dit nu maar, om even goed duidelijk te maken, hoe deze zeer christelijke formuleringen zijn ontstaan.

En dat is ook interessant als U dat nagaat van de Kaballisten. De kaballa is oorspronkelijk eigenlijk van heidens-joodse oorsprong. Ik geloof, dat naar grootste begin ligt in de babylonische. In Babylon had men namelijk ook een kaballa, die is, naar ik meen, de basis geworden voor de joodse kaballa. Die werd door de joodse geneesheren en wijzen, die met de Moren in Spanje kwamen, eigenlijk overgebracht. Een van de eerste grote kaballisten leefde dan ook in Salamanca een tijd. Hij schreef daar het concept, dat later is geworden de Tuin van de Pomegranaten, of Pomegranates, je zoudt het ook de sinaasappeltuin kunnen noemen, misschien. Het basisboek eigenlijk dus, waaruit dus die hiërarchische benadering voortkomt. En nu is het wonderlijk, dat publicatie daarvan; die door een geheim genootschap in Parijs plaatsvondt, ongeveer een 70 jaar later, opnieuw geformuleerd is. Onder andere zijn engelen namen veranderd en er is plaats gemaakt voor heiligen. Dat was gewoon: het moest kerkelijk, het kon niet anders. Maar voor dat dit in een historisch babbeltje ontaard, zullen we doorgaan naar de volgende vraag.

x Kunt U iets zeggen over de Javaanse volksmystiek?

- Ja, dan kom je toch eigenlijk terecht bij de praktische magie, die de basis is. Kijk, de volksmystiek van Java is gebaseerd op de bezielde der dingen. Alles heeft een ziel. En wanneer je dus met die zielen in contact komt, dan kom je tot belevingen, die veel verder gaan, dan je normaal kunt beseffen. Ik krijg krachten en die krachten kan ik dan in mijn wezen vastleggen en ik kan ze ook verbinden aan bepaalde voorwerpen. Denk aan een poesaka-kris, b.v. en dergelijke dingen. Ik kan ook natuurlijk komen tot uitbeelding. Een groot gedeelte van de oorspronkelijke wajang-voorstellingen was dus niet alleen een vertellen van helden- en godenverhalen zoals U misschien denkt, maar het bezat in bepaalde gedeelten ook een soort magische uitwerking. En er werd van een bepaald deel ervan zelfs beweerd, dat de bewuste, die het beschouwde, daardoor binnen kon treden in de hemelen der goden. U moet niet vergeten, we staan hier ergens in een wereld, waarin alles bezielde is en waarin de relatie met de totaliteit eigenlijk op elk punt kan beginnen. En dan wordt het ook duidelijk, waarom je b.v. in de goena een voorwerp kunt nemen, het kunt laden en het begraven, en dan werkt het. Of je kunt een soort talisman maken. Maar, hoe lang werkt die? Zolang, als de vervaardiger leeft! Ik kan mijn kracht delen, ik kan mijn persoonlijkheid zenden, ik kan mijn persoonlijkheid binden aan andere entiteiten, aan geestelijke entiteiten.

En in de mystiek kom je danook tot net beleven van die krachten en die entiteiten. En ik geloof ook, dat je kunt zeggen, zeker in de meer oorspronkelijke vorm, dat je komt tot een ontsnappen aan de persoonlijke gebondenheid met daarvoor in de plaats stellen een enorme wijsheid, een wijsheid, waaruit je dan weer voor je eigen leven kunt putten, maar die gelijktijdig ook een vermogen betekent, om die kracht, die hogere kracht, die in je is, weer te hanteren. In de volksmystiek van Java en van andere landen, zogenaamd primitieve landen vaak, moeten we danook stellen, dat de mystiek vaak ~~is~~ eigenlijk de innerlijke achtergrond is, waarop volksgebruiken en -geloof, maar vooral ook de volksmagie gebaseerd is. Is dit voldoende?

x Kunt U iets zeggen over de Tamil-mysticus Monnikka Vasagar?

- Tot mijn spijt niet.

x Object-subject: begrippen, die wegvallen in de mystiek. Kunnen we Krishna-murti niet als een typische vertegenwoordiger van de moderne mystiek noemen?

- Mja. Het is moeilijk, om daar een antwoord op te geven. Krishnamurti is mysticus. En hij is een grote wijze. Maar hij is gelijktijdig de wijze, die probeert, de droom van een ander te vervangen door een nieuwe werkelijkheid. En zijn werken is daarom veel praktischer dan U waarschijnlijk zoudt veronderstellen. Hij schept een beter inzicht in het belangrijke en zijn werken, op grond van een mystieke beleving maar ook wel degelijk door kennis en door grote wijsheid en inzicht gedragen, brengt hem ertoe, om dus eigenlijk de wereld zeer praktisch te benaderen. Men vroeg hem eens: kunt U ons zeggen: hoe is het leven na de dood? En zijn antwoord was: Waarom vraag je dit? Weet je dan al, wat je leven hier is? Dat kun je als mystiek zien, maar dan toch meer in de richting van het Zen; waarbij je dergelijke dingen dan beschouwt als mystiek, maar ze zijn eigenlijk de sleutel tot een mystieke beleving. Niet mystiek in zichzelf.

x Kunt U iets zeggen over de mystiek van het geluid?

- Ja, daar kan ik een hele hoop over zeggen. Kijk eens, geluid in zichzelf is niet mystiek. Maar ik kan dus wel zeggen: ik kan met het geluid bepaalde dingen tot stand brengen. Neem nu b.v. de ramshoorn, die geblazen werd bij bepaalde plechtigheden in Israël. Het is een bepaald soort geluid, een tamelijk opwindend geluid, als U het mij vraagt, niet bepaald mooi, maar dat invloed kan hebben op de mens. Denk eens aan de grote koperen trompetten, waarop de Tibetaanse monniken plachten te blazen. Dat was ook vaak fantastisch. Ik wil maar zeggen, geluid heeft een roepende klank. Denk maar eens aan kerkklokken. Tegenwoordig is dat er vaak uit, maar vroeger wist men dus de klokken in een bepaald patroon te luiden. In Engeland bestaat het nog wel: ringing the chimes. En wanneer dat juist wordt gedaan, dan krijg je niet alleen een gebeier, maar je krijgt iets, wat invloed uitoefent. En wanneer ik gewoon een woord juist gebruik en ik incanteer dat nu b.v. dan zal ik ook door de juiste trillingen bij een mens bepaalde dingen los kunnen maken. En dan zou ik deze regel willen stellen: het geluid is een trilling, waardoor tijdelijk het geheel van de zenuwreactie van een mens kan worden beïnvloed, daarmee indirect zijn interne secreties en dus zijn emotioneel leven, waarbij de wijze, waarop hij associëert met het geluid bepalend zal zijn voor de geestelijke mogelijkheden en eventueel mystieke belevingsmogelijkheden zelfs, die daar voor hem aan verbonden zijn.

x Kunt U iets zeggen over Ruusbroecs mystieke bruiloft?

- Nee, niet voldoende om een gefundeerd antwoord te geven.

x Ik dacht vooral aan de combinatie van enerzijds natuurmysticus, de uniomysticus en aan de andere kant een christelijk mysticus. Hoe is dat te verdedigen, hoe heeft men het tóen kunnen accepteren, het was gewoon in een kloostergemeenschap ook.

- Ja, dat is juist, waarom ik zeg, ik kan het niet gefundeerd zeggen. Kijk eens, de Unio-mystica, de mystieke eenwording, of de mystiek bruiloft, is in feite een versmelting van krachten. En als je haar gaat ontleden tot de essentie, dan is ze eigenlijk niets anders dan de versmelting van het geestelijk ik en zijn bewustzijn met het stoffelijk ik en zijn bewustzijn. Daar komt het op neer. Maar hoe een mens dit enerzijds uit de natuur lezen en anderzijds religieus kan uitdrukken en dan voor zich kennelijk daar toch een bevredigende omschrijving in vinden, ontgaat mij enigszins.

x Wat wordt in bepaalde hymnes in de Rigveda bedoeld met Visam Soma? dat bij een bepaalde ritus gebruikt werd?

- Als U het hebt over visam, dan wordt daarmee bedoeld in feite de bewustzijnskracht. Dat is toch nog wel iets anders.

x En kunt U wat zeggen over somas, die zij gebruikten, het ritueel, dat daar omheen zat, of dat nu goed was of niet?

Soma is eigenlijk: de dromende ziel. Als U het heel goed wil doen, moet je eigenlijk teruggaan naar het Sanskriet. En wanneer je daarvan uitgaat, kun je zeggen, dat het langzaam maar zeker vertekent is in de betekenis door het gebruik, maar dat het in de oude Veden vooral betekent: de levenskracht, die een besef heeft van het hogere. Het is de hogere wereld, die door óns tot uiting komt. En als zodanig is het de volledige vervanging eigenlijk van de werkelijkheid. Er is trouwens - hoe heet die man, die heeft daar een ding over geschreven..

x Het soma-paradijs.

- Nee, dat was een, hoe noemt U het, een science-fiction schrijver. Die heeft daar die soma gehanteert eigenlijk als bedwelingsmiddel. En dat is helemaal niet zo gek, als je begrijpt, dat de oorspronkelijke betekenis van de soma dus eigenlijk de droom is van de grote werkelijkheid. Alleen met dit verschil, dat in de oorspronkelijke betekenis daardoor de grote werkelijkheid actief wordt.

x Het is ook overigens vertaald met 'vliegenzwam'

- Nee. Vliegenzwam is een roesvormend middel en werd dus wel - overigens niet in India, dat mag ik er nu wel bijzeggen, maar in bepaalde delen van Zuid-Oost Europa gebruikt om een zekere roes op te doen en in die roes dus uit die droombeleving als het ware zielen te laten spreken op aarde. En dat kun je dan wel weer vergelijken onder meer met het yugagebruik elders. Er zijn er dus veel: de peotl, ook al zo iets. Het zijn allemaal bloemen, die roes kunnen geven, maar die in zichzelf dus niet te maken hebben met soma, terzij ze als het ware bewust ritueel gebruikt worden. En dán zijn ze een contact met de grotere werkelijkheid, waardoor de huidige werkelijkheid als het ware definieerbaar wordt.

x Ja, ik wou nog wat vragen. Een van de aanwezigen, die voor het eerst onze bijeenkomst bijwoonde vanavond, was zo in bewondering over wat U ons voor de pauze hebt verteld, dat was zo'n openbaring voor hem, dat hij zich afvroeg, wat U tijdens Uw laatste leven op aarde bent geweest en hij veronderstelde, dat u toen lid van een loge van de Vrijmetselaars was geweest.

- Dan moet ik U toch helaas teleurstellen. Mijn vorig bestaan was dat van klerk in de tijd, dat je als klerk nog stónd aan de lessenaar. En dat bewijst wel, dat ik het toen materieel niet zo erg ver gebracht had. Maar uiteindelijk is dat niet erg belangrijk. Want weet u, een vrijmetselaar is uiteindelijk ook maar iemand, die zich vrij voelt om een voorschoot voor te binden, zonder dat hij ooit één steen werkelijk gemetseld heeft. Je zoudt het misschien zo kunnen zeggen: de maçonnerie of de vrijmetselarij hanteert in haar eigen termen kosmische waarden, een waarheid, die overal bestaat. En wanneer je dat nu eenmaal geleerd hebt, dan ga je begrijpen, dat je vaak heel veel verschillende termen nodig hebt, om één en dezelfde waarheid voor iedereen begrijpelijk uit te drukken. En ik dacht, dat dat in mijn inleidend betoog dus wel paste, omdat ik daarbij dus onder andere de maçonnieke mystiek, de Rozekruisersmystiek en nog een paar andere heb geciteerd. Misschien dat U dat een beetje verward heeft. 't Spijt me, ik was er graag in geweest, maar 't heeft niet mogen zijn, hè, en nu is het niet meer nodig.

x Verdere schriftelijke vragen heb ik niet meer.

- Wie van U?

x Ja. Ik heb nog een vraag over de komende mystiek. Ik heb gelezen in de Esoterische Kring, dat vooral in de naaste toekomst zal de medewerking van de Witte Broederschap vooral bemerkt worden voor het samengaan van twee werelden, van de geestelijke en de materiele wereld.

- Dat is op zichzelf niet mystiek. Maar het betekent dus wel, dat je daardoor innerlijk moet veranderen. En dat je daardoor dus innerlijk waarden gaat leren kennen die je stoffelijk niet volledig kunt uitdrukken, maar die deels als symbool, deels als emotie in de mens kunnen ontstaan en daardoor die mens dus een nieuwe richting en een nieuwe levenshoud geven. Dat is het mystiek gedeelte er dus van. U ziet, ik maak een groot verschil, tussen die mystiek, die in feite een beleving is en de oorzaak, waaruit die beleving kan ontstaan. Voldoende?

x Nou, iedereen uitgevraagd? Ik heb U alle tijd gegeven, hoor. Als ik dadelijk begin om af te sluiten, dan kan het niet meer. Dan bent U gewaarschuwd.

Ik heb dus geprobeerd om U het een en ander te laten zien van die mystiek en U misschien een klein beetje te laten voelen van die mystiek. Want er zijn dingen, die kun je eigenlijk niet goed zéppen. En wanneer je over mystiek praat, dan is dat net, alsof je alleen de omtrek van iets aangeeft, zonder daarbij het wezenlijke en de structuur te kunnen invullen. Dat is te veel emotioneel. Ik heb geprobeerd, zo goed mogelijk op Uw vragen te antwoorden, ik heb er twee gemist, maar ik zou zeggen, dat is toch nog een goed gemiddelde.

We moeten nu proberen, om de zaak nog kort samen te vatten, voordat we dan aan het slotwoord komen.

Wanneer je gelooft in jezelf, dus beseft, dat je eigen wezen een deel is van een vibrerende werkelijkheid, een werkelijkheid, die misschien niet zo is als je haar denkt te zien, maar die existeert, die bestaat, dan zul je als vanzelf in jezelf die beleving gaan zoeken, waarbij het wezenlijke van het bestaan zich sterker openbaart. En dat is heel belangrijk. Juist in een tijd, waarin normen en vormen zó snel veranderen, dat ze geen houvast meer bieden - en dat is Uw tijd - is er één ding, waaraan je je vast kunt blijven houden, één ding, waarin je je zekerheid en je werkelijkheid voortdurend terug kunt vinden. Dat is Uw eigen wezen. Compleet met al wat er bij hoort, met vooroordelen, met geloof, met eenzijdigheden, die menselijk zijn en die je denken en daardoor je innerlijk leven, voor een deel althans in zijn omschrijving, beheersen. Zoek in jezelf naar datgene, wat betekenis geeft aan je leven. Wanneer de mens ~~heeft~~ de moed heeft te zoeken, naar dat wat groter is dan hijzelf en toch in hemzelf kan bestaan, dan ontstaat deze mystiek, die geen norm en geen vorm mogelijk heeft, omdat ze een voortdurende openbaring van leven en werkelijkheid is, tot hij zich in zichzelf verbonden gevoeld van de uiterste verblindende werkelijkheid van vorming tot de chaotische onkenbaarheid, waaruit het geheel misschien ontstaan zou zijn. Staan tussen Chaos en Scheppend Vermogen. Dat is mijn formulering. Maar Uw formulering kan een andere zijn.

Je bent als mens een verbinding tussen de eeuwigheid. Je bent het beseft, de spiegel, die een werkelijkheid weerkaatst, zonder haar zelf volledig te beseffen. Je bent als mens eeuwigheid, verpakt als surprise, een stukje ster. Je bent als levend deel van een eenheid, ook al lijkt het misschien even, of je alleen staat en afgezonderd bent. Wie de eenheid in zichzelf voelt, hoe dan ook, met dit geheel, met datgene, wat voor hem de uitdrukking is van het hoogste, die zal niet alleen mystiek beleven, maar die zal ook daardoor werkelijk bestaan. Want werkelijk bestaan is belangrijk.

En het is die innerlijke wereld, die voor ons mede altijd die werkelijkheid bepalen zal. Laat ons haar dan aanvaarden, opdat wij beter beseffen, dat de werkelijkheid van ons, voor ons, in ons, rond ons is. In die werkelijkheid levende en werkende, zullen we langzaam maar zeker de wezenlijkheid van het grote en het eeuwige in onszelf beleven.

Ik heb geprobeerd, dat uit te drukken. want de moderne mystiek mag niet dogmatisch zijn, mag niet beperkt zijn, aan ritens en dogma's onderworpen zijn, zij moet voortkomen uit de mens, die in zich opreikt naar het hoogste. Opdat datgene, wat voor hem het hoogste en het meestbelangrijke is door zijn leven heen kan spelen als een kracht, die zich in hem uit, die vanuit hem uitgaat in zijn wereld. En die voortdurend vanuit die wereld ook weer een antwoord brengt, waardoor hij beseft: ik ben, ik denk, ik leef, ik heb betekenis, omdat ik niet slechts mijzelf ben.

Nu, dit is alles, wat ik te betogen had. Nu moet ik er nog een slotwoord bijdoen. Ik zou zeggen, geeft U mij maar drie woordjes, dan maak ik dat nog even.

x Anemoon, verbintenis, paniek.

- Nou, ik zou zeggen, wanneer je bij een verbintenis in paniek raakt door een anemoon, moet je toch eens naar de dokter.

Eenvoudig is de bloem
Eenvoudig, haast verborgen, staat zij
En pronkt niet met de kleur
Het is, alsof zij in de stilte
In de zwang're geur van levende natuur
Zichzelf vindt en in zichzelf verbonden is
Met al wat leeft
Totdat natuur en leven beeft
Totdat een nieuwe, wilde kracht binnen breekt
Vertrappend gras, plukkend soms de anemoon.
Paniek! Het leven is voorbij!
Uit de stengel druipt het sap.
Zal ik nog leven, nog bestaan?
Of zal ik dra ten onder gaan
En niet meer zijn?

Maar zie! De wortel blijft bestaan
 De plant leeft voort.
 En de paniek, de angst is ongegrond
 Want rondom is een werkelijkheid
 Het ik is nog dáár in de grond
 Niet slechts het uiterlijk,
 Dat bloeit en groeit
 En toch weer, na een korte tijd vergaat.

Een anemoon. Of is het een mens
 Die in een wereld staat en met het leven leeft
 En vol van angst, verschrikking, beeft
 Wanneer verschrikking, dood, ellende
 De zeis van Hein hen slaat.
 Maar de wortel blijft bestaan
 Het leven, dat groeit voort
 De vorm is wat vergaan
 Maar ploeit opnieuw, met nieuwen dag
 Omdat geen angst de eeuw'ge bond
 Van geest met geest en kracht met kracht
 Van ik met God verbreken mag
 En zo, in 'n schijn van einde zelfs
 De dag voor eeuwig bloeit.

Ik dacht, het past een beetje bij de rest, als ik het zo doe. Ik hoop,
 dat ik het onderwerp toch nog redelijk naar Uw zin heb verwerkt. Ik dank U voor
 Uw aandacht en ik hoop, dat U, bevrijd van de bevrijding, in een rustige week
 voortdurend meer kracht zult vinden, om meer Uzelf te zijn. Goeden avond.